

FAILINIME MOODUSTAMISE JUHEND

2.1

SISSEJUHATUS

Käesolev juhend põhineb Kultuuriministeeriumi varasemal juhisel muuseumidele „Failinime moodustamise põhimõtted“. Juhendit on täiendatud, toetamaks senisest paremini failinime järgi museaali automaatset tuvastamist MuISi digihoidlas.

Uute failide nimetamisel on soovitatav tugineda käesolevale juhendile. See tagab failide digihoidlasse arhiveerimisel maksimaalses mahus automaatse sidumise museaalidega.

Varem nimetatud failide puhul oskab digihoidla arvestada ka mõningate erisustega, mis on juhendis toodud joonealustena. Neid erisusi ei ole soovitatav kasutada uute failide nimetamisel, kuna kõigil juhtudel ei pruugi toimuda museaali automaatset tuvastamist.

Kontrollimaks, kas fail on nimetatud automaatset tuvastamist võimaldavalt, võib selle laadida MuISi testkeskkonnas olevasse digihoidlasse: testmuis.rik.ee/muis.

Muuseum võib vajadusel koostada oma failide nimetamise juhendi, mis arvestab siinses juhendis toodud reeglitega, kuid täiendab seda muuseumispetsiifiliste näidetega ja toob välja asutusesisesed kokkulepped, näiteks failinime täiendite osas. Failide nimetamise põhimõtete muutmisel on soovitatav talletada varasemalt kasutatud põhimõtete kirjeldused.

Küsimused juhendi kasutamise kohta ja täienduseettepanekud palume saata:

- Stina Sarapuu, muuseumide infosüsteemi peaspetsialist, Muinsuskaitseamet, stina.sarapuu@muinsuskaitseamet.ee

FAILINIME MOODUSTAMINE

Failinimi peab sisaldama muuseumi lühendit ja museaali numbriga unikaalset osa samas järjestuses nagu museaali numbris MuSis.

Failinime järgi peab olema võimalik tuvastada konkreetne museaal, millest on vastav kujutis tehtud või konkreetne digifail, mis on museaalina arvele võetud:

- Digimuseaali failinimi peab sisaldama numbrit, millega see muuseumikogus arvele võetakse.
- Analoogmuseaalist tehtud digikujutis peab kandma vastava museaali numbrit.

FAILINIME MOODUSTAMISE SKEEM

<tööjrk_><ACR><TRT><TRS><_TRJ><-TRL><KT><KS><_KJ><-KL><_failjrk><_täiend>

<tööjrk>	Muuseumisisene tööjärjekorra number, kuuekohaline numbrikombinatsioon failinime alguses. Ei ole kohustuslik, kuid võib kasutada. ¹
<ACR>	Muuseumi lühend (akronüüm). Failinimes alati kohustuslik.
<TRT>	Tulmeraamatu tähis. Failinimes üldjuhul kohustuslik, kui on museaali numbris kasutusel. ²
<TRS>	Tulmeraamatu seerianumber. ³
<TRJ>	Tulmeraamatu järjekorranumber. ⁴
<TRL>	Tulmeraamatu lisatähis.
<KT>	Alakogu tähis. Failinimes üldjuhul kohustuslik.
<KS>	Alakogu seerianumber. ⁵
<KJ>	Alakogu järjekorranumber. ⁶
<KL>	Alakogu lisatähis.
<faili jrk>	Faili järjekorranumber. Ei ole kohustuslik, kuid võib kasutada.

¹ Digihoidlas ignoreeritakse seda osa faili sidumisel museaaliga ja faili määramisel failigruppi.

² Erandina võib TRT jätta failinimes märkimata või asendada alakriipsuga „_“ (eeldusel, et TRT ei kattu mõne KT-ga).

³ Lubatud on numbrite puhverdamine ette lisatud nullidega.

⁴ Lubatud on numbrite puhverdamine ette lisatud nullidega.

⁵ Lubatud on numbrite puhverdamine ette lisatud nullidega.

⁶ Lubatud on numbrite puhverdamine ette lisatud nullidega.

<täiend> Täiendav informatsioon pildi ja selle tegemise tingimuste kohta, näiteks „mc“, „pispilt“, „small“, „xs“ (vt ka failinime võimalikud täiendavad osad). Ei ole kohustuslik, kuid võib kasutada. Digihoidla oskab failigruppi määramisel ignoreerida täiendeid „mc“, „xs“, „pispilt“, „small“, mis tähistavad sama algfaili eri suuruses ja vormingus versioone ning paigutatakse ühte failigruppi (ühes failigrupis olevate failide kohta tehakse ja kuvatakse üks pispilt).

FAILINIME MOODUSTAMISEL KEHTIVAD JÄRGMISED PÕHIMÕTTED:

- **Kui museaali on võimalik tuvastada vaid tulmeraamatu andmete järgi, siis võib alakogu andmetest lisada ainult kogutähise KT⁷ ja jätta lisamata teised komponendid (KS, KJ, KL).**
- **Kui museaali on võimalik tuvastada vaid alakogu andmete põhjal, siis võib tulmeraamatu andmetest märkida ainult TRT (kui see on museaali numbris olemas) ja jätta ülejäänud andmed märkimata.⁸**
- **Failinimes tuleb numbrikomponentide vahel kasutada juhendis toodud eraldajat.** Kui juhendis ei ole eraldajat toodud, siis kirjutatakse komponendid üldjuhul omavahel kokku: nt ACR ja TRT, ACR ja KT, TRT ja TRS ning tulmeraamatu numbriga viimane osa (TRT, TRS, TRJ või TRL) ja KT.⁹
- **Kui museaali numbris puudub mõni komponentidest, siis tuleb failinimes see osa koos juurde kuuluva eraldajaga kirjutamata jätta.**
- **Failinimes võib kasutada suur- ja väiketähti ning nende kombinatsioone.** S.h museaali numbris kasutusel oleva suurtähe võib failinimes asendada väiketähega ja vastupidi. **S.h on lubatud tähed ž š ja sümbolid . , ; - + = () [] { } ! ' & \$ % @ ^ #¹⁰.**

FAILINIMES KEELATUD SÜMBOLID JA NENDE ASENDAMINE

Kui mõnes museaali numbriga komponendis (v.a komponentidevahelised eraldajad) esineb mõni järgnevatest sümbolitest, tuleks see failinimes asendada:

- **Tühik.** Jätta failinimesse kirjutamata või asendada sidekriipsuga „-“.¹¹
- / \ | : ? < > * „“ asendada failinimes sidekriipsuga „-“.
- **Alakriips.** Juhul, kui „_“ esineb kas TRLs, KTs või KLs, siis on see soovitatav failinimes asendada sidekriipsuga „-“ (eristamaks seda numbrikomponente eraldavast alakriipsust). **NB!** Kui alakriips on TRT, siis jätta failinimesse samal kujul (mitte asendada).
- **Täpitähed.** Soovitatav on asendada ilma täppideta tähtedega: ü = u, y; õ, ö = o; ä = a. Arvestada tuleb, et automaatne sidumine ei pruugi sellegi poolest alati toimida (nt kui museaali numbriga hulgas esineb vaste nii täppidega kui täppideta), sel juhul tuleb fail siduda museaaliga käsitsi.

⁷ Erandina võib KT samuti jätta failinimes märkimata.

⁸ Erandina võib TRT samuti jätta märkimata või asendada alakriipsuga „_“ (v.a juhul, kui muuseumil on sama tähisega KT ja TRT, nt nii KT „F“ kui TRT „F“).

⁹ Erandina on lubatud ka nende eraldamine alakriipsuga „_“.

¹⁰ Punkt „.“, sidekriips „-“, ja trellid „#“ on kasutusel ka asendussümbolitena, mistõttu nende kasutamisel failinimes ei pruugi sidumine alati korrektselt toimida.

¹¹ Sidekriipsu asemel võib siin ja mujal kasutada asendussümbolina ka trellid „#“ või punkti „.“.

NÄITED FAILINIMEDEST

- Loetavuse huvides on näidetes failinimes suur- ja väiketähed kirjutatud samamoodi nagu museaali numbris. Tegelikuses on lubatud asendada failinimes suurtähed väiketähetega ja vastupidi, näiteks töötaks tuvastamisel ühtemoodi nii failinimi ERMHMAK294 kui ermhmak294.
- Näidetes on failinimeses kõik museaali numbriga osad välja kirjutatud. Tegelikuses võib teatud tingimustel neist osa failinimesse kirjutamata jätta (vt failinime moodustamise põhimõtted).
- Näidetes on failinimeses kasutatud ainult museaalide numbreid. Failinime algusesse või lõppu on aga lubatud lisada ka tööjärjekorra numbrit, faili järjekorra numbrit ja muud täiendavat infomatsiooni (vt failinime moodustamise skeem).

Museaali numbriga osad MuSis									Soovitav failinimi
ACR	TR T	TRS	TRJ	TRL	KT	KS	KJ	KL	
AM	_	3851			M				AM_3851M
TLM	_	21819			Nm				TLM_21819Nm
HKM	_	3696	2		Aj				HKM_3696_2Aj
TM	_	3524	1	1-3	K				TM_3524_1-1-3K
DrKM	_	8			K	8			DrKM_8K8
EKM	j	153	950	1	G	280			EKMj153_950-1G280
ETMM	_	12378	5		F	1	5		ETMM_12378_5F1_5
TLM	_	26935		a,b	P	2604			TLM_26935-a,bP2604
AM	_	8024		a	E	444		a	AM_8024-aE444-a
AM	_	6156			D			116.1.30	AM_6156D-116.1.30
ESM	Fp	2913	4	a	R	11275		B-1569	ESMFp2913_4-aR11275-B-1569
TLM	_	5737	27	2	A	2	27	2	TLM_5737_27-2A2_27-2
TM	_	777	205	1/2	Aj	353	205	1/2	TM_777_205-1-2Aj353_205-1-2
TTM					F	410			TTMF410
ERM	HM				Ak	294			ERMHMAk294
AM	TR				N	45042	24		AMTRN45042_24
ERM					Ak	12	1	119	ERMAk12_1-119
DrKM					F	57	3	n	DrKMF57_3-n
TM					F	1119	2	K69(10x15)	TMF1119_2-k69(10x15)
ERM					K	5407		1-9	ERMK5407-1-9_1

LEVINUMAD VEAOLUKORRAD

Allpool on toodud näited mõningatest olemasolevatest failinimedest, mille puhul digihoidlas automaatset sidumist museaaliga ei toimu. Olemasolevate failinimede puhul on punasega märgitud sidumist takistavad osad. Teises veerus on automaatseks sidumiseks sobivaks muudetud failinimi (tehtud on minimaalsed muudatused olemasolevas failinimes, et oleks võimalik faili automaatne sidumine museaaliga digihoidlas).

Museaali number MuISis	Vigane failinimi	Sobiv failinimi	Kommentaar
ETMM_11840 T 397:2/25:9	503067_ETMM11840T397_002-025-009	503067_ETMM_11840T397_002-25-9	Automaatseks sidumiseks tuleks minimaalselt eemaldada KL osas olevad nullid.
EVM E 1:1	EVM_E00010001	EVME0001_0001	Automaatseks sidumiseks tuleks minimaalselt eemaldada KT ja KS vahel olev alakriips ja vahetada KS ja KJ vahel olev sidekriips alakriipsu vastu.
TLM F 7455	tlm_f7455lisa2	tlm_f7455_lisa2	Automaatseks sidumiseks tuleks minimaalselt lisada alakriips täiendava osa „lisa2“ ette.
TLM F 7053:202/11	tlm_f7053_20211	tlmf7053_202-11	Automaatseks sidumiseks tuleks minimaalselt vahetada KJ ja KL vahel olev alakriips sidekriipsu vastu.
HM LMTF 50:23 Ff	HMLMTF5023	HMLMTF50_23Ff	Automaatseks sidumiseks tuleks minimaalselt eemaldada TRT ja TRS vahel olev alakriips ja vahetada KS ja KJ vahel olev sidekriips alakriipsu vastu.

VÕIMALIKUD FAILINIME TÄIENDID

Failinime lõpuosas võib kasutada erinevaid täiendeid vastavalt muuseumi ja kasutaja soovile. Allpool on toodud mõned võimalikud täiendid, mida kasutavad SA Eesti Vabaõhumuuseumi Digiteerimis- ja Konserveerimiskeskuse Kanut.¹²

- mc -master copy (algeksemplar -säilituskoopia)
- ac - after conservation (peale konserveerimist)
- bc - before conservation (enne konserveerimist)
- cp - in the conservation process (konserveerimistööde käigus)
- av - avers (esikülg)
- rv - reverse (tagakülg)
- bt - bottom (alaosa)
- tp - top (ülaosa)
- lh - left-hand (vasak pool)
- rh -right-hand (parem pool)
- rp -reproduction (reproduktsoon)
- dt -detail (detail)
- sg -signature (signatuur, tootja või meistri märgistus)
- tx -text (tekst, lipik)
- cs - cross-section (ristlõige)
- ct - contour (kontuurjoonis)
- ft - analoofotolt, -negatiivilt, -positiivilt skanneri/digitaalkaamera abil digiteeritud kujutis
- ir - infra-red (infrapunane)
- rm -raam objekti osana
- rta -lahtiraamitud objekt
- ul - under-light (altvalgustus, läbivalgustus)
- uv - ultra-violet (ultraviolet)
- pos - positiivi tarkvaraliselt keeratud negatiivis kujutis, mida on oluline säilitada
- xr – röntgenfoto

Täiendid, mida digihoidla ignoreerib failigrupi määramisel:

- mc
- pisipilt¹³
- small
- xs

¹² https://evm.ee/uploads/files/Failinime%20standard_v3_1.pdf

¹³ Seda täiendit kasutab digihoidla ka automaatselt genereeritud pisipiltide täiendina. Juhul, kui digihoidlasse laaditakse käsitsi tehtud pisipilte, siis on nende puhul soovitatav kasutada täiendina failinimes kas „pisipilt“, „small“ või „xs“.

KONSERVEERIMISTÖÖDE FAILIDE NIMETAMINE LISAMISEL DIGIHOIDLASSE

Konserveerimistöode materjalide puhul, mis lisatakse MuSi digihoidlasse¹⁴, tuleb failide nimetamisel toetuda käesolevale juhendile. Failinimi peab sisaldama konserveeritud museaali numbrit. Lisaks tuleb konserveerimistöoga seotud faili nime lõppu lisada täiend, mis eraldatakse ülejäänud failinimest alakriipsuga. Täiend peab sisaldama viidet konserveerimistöole kujul **Ko+aastaarv**. Soovi korral võib täiendile lisada alakriipsuga eraldatuna konserveerija või faili autori.

Näited:

TLM_21819Nm_**Ko2019**

ETMM_12378_5F1_5_**Ko2016_Kanut**

¹⁴ Konserveerimistöode dokumenteerimisel MuSis, kasutades MuSi konserveerimismoodulit, on võimalik konserveerimistöode käigus tekkiv pildiline materjali lisada kas otse konserveerimise töölehele või digihoidlasse (viimane soovitatud suuremahuliste ja kvaliteetsete failide puhul, mis mõeldud pikaajaliseks säilitamiseks).